

Nogle Bidrag til Kundskab om den danske Strækning paa Guinea Kysten.

Af Friderik Thaarup¹. Archiv for Statistik, Politik og Huusholdnings-Videnskaber, et Hefteskript.

Tredje Bind . Hæfte 2, København 1797-1798. s. 161-192. (i uddrag):

Indledende note: Det har ikke været muligt nøjagtigt at fastsætte Thaarups funktion, men meget tyder på at dette er Gouvernementets svar til Bargum, der var ejeren af Guinesisk Kompagni. Han gennemgår forholdene på Guldkysten for at se på mulighederne for at oprette plantagedrift. Undervejs udtrykker han sine betragtninger over afrikanerne – som europæer.

... At give en nøje Kundskab om Negernes huuslige, selskabelige, eller fælledskabelige, samt Religions- og Sædebrug, saa og Regierings Forfatninger, er meget vanskelig, da saadant er noget som en Europæer meget sielden faaer at vide, og om man aldrig spørger saameget derom faaer man det dog ej at vide; thi man faaer gierne saadanne Svar som ingen Europæer vil eller kan troe. Dog insinueres herved den Kundskab som mueligt er; og Erfarenhed kan tilveiebringe.

Negernes huuslige Brug er meget tarvelig, de har kuns gandske smaae Huse, uden Loft for Varmes Skyld, nogle runde, nogle firkanted; deri ere flettede Matter af Siv til Seng, nogle fire Fingre tykke hvorpaa ligger andre tynde Matter og en Hovedpude stoppet med den korte rødagtige Silke-Bomuld eller Haar, undertiden og med Sand, nogle og de fleste ligge kun paa en tynd Matte, og har enten et lidet Stykke Træ, som er en Fod lang og meget glat, eller slet intet under Hovedet, og om Natten har de gierne Ild i nogle Stykker Træ, som deels varmer Stuen og deels tjener Røgen deraf til at gjene Insekterne ud med som ellers vilde forstyrre deres Søvn; Europæerne som ej kan fordrage Røgen, ere meget plagede af Insekterne...

... Man kan ej sige at Negerne har nogen Slags Religion saavidt man er bekjendt i det mindste hundrede Miil op i Landet fra Aura og Rio-Volta; dog veed de at der er en almægtig god Gud og Skaber til som regierer alle Ting i Verden; at denne Gud er ogsaa saa god i deres Tanker at han ej vil eller kan gjøre dem noget Ondt; at tilbede Gud med fuld Tillid og Haab om at faae hvad de bede om, dersom det er dem gavnligt vide de slet intet af; men at takke baade den almægtige Gud og Afguder for et lykkeligt Udfald, et got frugtbart Aar, for Sundhed og Helbred, og andet som de i deres Tanker synes at være dem godt, det veed de. Deres Afguder ere saa mange, utallige og forskiellige, at man ej lettelig kan beskrive dem, thi et Sted er det saa, et andet Sted anderledes. De har til Afguder visse Dyr, Fiske, Fugle, Træer, Revierer; Maanen tilbede de og, saasomt de see en Nyemaane for Sundheds Vedligeholdelse. Dievelen gjør de meest Ære af, saasomt de tænker at han er den onde Gud, og kan intet andet end gjøre Ondt. Alt Ondt og Vandhæld dem vederfares, det maae være hvad det være vil, ja og om en dør saa kommer det efter deres Tanker fra Dievelen, som de kalder Fanden; derfor gjør de ham al muelig Ære og Tilbedelse, lægger Mad ud paa Vejene med Panties til ham: tillaver vederstyggelige stinkende Ting af raadne Eg, og Skarn og sætter for Hovedet af en Syg paa Jorden for at drive Fanden bort med Lugten at han ej skal hente den Syge; naar en er død siges gierne af dem at Fanden har taget ham. Af udskaarne Billeder til Afguder veed de ej noget at sige; men megen Fantasie har de imellem sig med Blod af visse Dyr, Elephanthaar,

---

¹ Fra Encyklopædi (CD ROM udg.): Thaarup, Frederik, 1766-1845, dansk statistiker og historiker. Efter juridisk embedseksamen arbejdede han med den nye statistiske videnskab på Københavns Universitet til 1797 og udgav bl.a. flere værker om "det danske Monarkis Statistik". Derefter havde han en karriere som embedsmand i Norge og Danmark til 1819, hvorefter fulgte et omfattende virke som redaktør og forfatter til bøger om indenrigspolitik og om Norge og Sverige.

Haar af andre Slags smaae Dyr, rød Jord med mange Ting mere som bliver en Europæer ubekjendt. Er det et Sted eller Negerie, hvor een eller flere Fetismagere holdes for at være fornuftige ved at have viist Prøver paa nogen Sympathie eiler giort lykkelige Kurer paa adskillige, gaae de omliggende Negre, Mænd og Qvinder, til ham for at lade sig vaske og gnie med nogle visse Blade og Urter, for Sundheds Skyld enten at erlange eller vedligeholde; til Fetismagerne gaae de og gierne for at tilkiendegive en Sygs Tilstand og bede Fetismageren om Hielp, det er at forstaae at Fetismageren maa gjøre Fetis for den Syge at han kan komme sig, hvorfor Fetismageren gierne faaer noget ligesom Ansøgeren er formuende til; for Resten giver Negerne ham intet. At gjøre Fetis for en Fraværende eller Nærværende til Sundheds Erlangelse eller at spørge Fetissen om noget, skal have Skin af Orakel; men siges dog for vist, at det er en gammel Fetiskjerling eller Præstinde, som er i det dertil indrettede mørke Huus, og veed at give meget dunkle og tvetydige Svar med en fiin Stemme til Fetismageren. Nogle Præstinder sidde paa Gaderne visse Tider om Aaret, og have noget Vand med Blade og Urter udi en Kallebasse, tilligemed noget i Vand udtværet hviid Jord i en Potte, hvor de gamle og unge komme hen for at lade sig lidet stænke med den hvide Jord paa Ryggen og Brystet samt vaske Hænderne i Vandet, trykke sig for Hovedet, om Knæerne og i Krydset, hvorfor erlægges Bos i Kallebassen med Urterne og Vandet, for ifald nogen skulde have giort Fetis eller Sympathie ved Bossene saaledes at Fetiskonen enten maatte blive syg eller døde, de da formedelst Urternes og Bladenes Kraft maa blive gandske reene; thi for Døden er en Neger meget bange, og den Talemaade, du skal døde er desformedelst blevet til et Skieldsord. Endskiøndt Negerne tildeels overalt ved Stranden ere fattige saa ere de dog meget hovmodige og opblæste, saa at den eene af alle Kræfter hovmoder sig over den anden, og søger ved al deres Fattigdom at have Fortrin for hverandre; den ældre gaaer for den yngre i alle Sammenkomster, og saalænge en Neger er frie, giver han ej noget efter i disse Skikke...

... Naar Tvistigheder afgjøres i en Bye og de gamle til den Ende ere forsamlede, i en dertil indrettet Kasse eller Huus, undertiden og under aaben Himmell, er der snart ingen Orden, thi en halvvoxen Dreng kommer lige saa frit frem for de Ældste, og siger sin Meening som en Mand paa 30 Aar, saasom en Neger er vandt til den største naturlige Frihed. Deres Sæder ere: et simpelt, raat og grovt Væsen imod en Europæers; deres Levemaade er haard, og deres gandske Siæl stiv og ubøielig; derfor har den som er Hoved for en Familie lidet at sige: jo fattigere han er jo mindre gielder han. Det Naturen lærer og uden Vedtægt foreskriver som Ret er Kiernen af deres Love, thi Giengieldelsens Ret har Sted og er ingen Uretfærdighed. Intet er snart mere ubilligt hos Negerne indbyrdes end deres tagne Renter som alletider blive ligesaa store, og undertiden større end den laante Capital, naar Skyldneren ej betaler den til rette Tid og Dag; Skeer et Laan mellem Familier er det ligeledes; og ingen kan sætte Creditoren. Grændser uden Magten thi afsagte Domme gjør det ikke...

Købmand Wulff's Hus i Accra. Foto: Peder Wibben